

Regionens revisorer

Regionfullmäktige
Region Jönköpings län

Bilaga till revisionsberättelse 2017

Redogörelse och sammanfattning av granskningsprojekt

Nedan lämnar vi en sammanfattande redovisning av de granskningsprojekt som genomförts under året samt resultaten av dessa.

Grundläggande granskning

Enligt God revisionsred i kommuner 2014:

”Grundläggande granskning är den granskning som varje år genomförs avseende styrelse och nämnder. Den grundläggande granskningen är till sin karaktär en löpande insamling av fakta och iakttagelser. Granskningen ger ett underlag för att bedöma styrelsens och nämndernas styrning, uppföljning och kontroll, säkerhet i redovisningssystem och rutiner samt måluppfyllelse.”

Den grundläggande granskningen består av tre delar, årsredovisning och delårsrapport, måluppfyllelse, och intern kontroll.

Intern kontroll

Inom RJL utförs den grundläggande granskningen genom att regionstyrelsen, nämnderna arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet (ANA), folkhälsa och sjukvård (FS), trafik, infrastruktur och miljö (TIM), patientnämnden samt parlamentariska nämnden fördelas på revisorerna i revisionsgruppen som ansvarar för den grundläggande granskningen på respektive nämnd.

Samtliga nämnder har besökts under revisionsåret 2017. Vid dessa besök har frågor avseende nämndernas interna kontroll, uppföljning, måluppfyllelse samt resultat av fördjupade granskning diskuterats.

Erfarenheten från besöken med nämnderna gör att revisorerna bedömer att det finns brister avseende nämndernas arbete med den interna kontrollen. Då den interna kontrollplanen är centralt framtagen för samtliga nämnder är kontrollerna inte specifikt anpassade för respektive nämnd. Detta har också inneburit att det finns nämnder som inte berörs av de beslutade kontrollerna.

Erfarenheter från den grundläggande granskningen har diskuterats och informerats till nämnder och dessutom legat till grund för riskanalys och revisionsplan för 2018.

Granskning av årsredovisning 2017

I granskningen av årsredovisningen ingår att bedöma om redovisningen är upprättad i enlighet med lagen om kommunal redovisning och rekommendationer avseende god redovisningssed. Vidare ska revisorerna, enligt kommunallagen, bedöma om resultatet i årsbokslutet är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Bedömningen avser såväl de finansiella målen som målen för verksamheten. Syftet med granskningen är även att den ska vara ett underlag för revisorernas ställningstagande i revisionsberättelsen för år 2017.

Revisorernas bedömning

Revisorernas övergripande bedömning är att årsredovisningen i allt väsentligt är upprättad i enlighet med gällande lagstiftning samt rekommendationerna avseende god redovisningssed, med följande undantag:

- räkenskaperna enligt fullfonderingsmodellen uppfyller inte lagen om kommunal redovisning vad avser redovisningen av pensionerna
- bokföringen av ett genomsnitt för basbeloppseffekt vid beräkning av avsättning för pensioner är inte i enlighet med god redovisningssed.

Revisorerna delar regionens bedömning att balanskravet för år 2017 är uppfyllt.

Det finansiella målet är att investeringar ska egenfinansieras över en tioårsperiod. Den nuvarande tioårsperioden är 2015-2025. För 2017 klarar inte Region Jönköpings län att egenfinansiera genomförda investeringar, för åren 2015-2017 uppnås däremot målet. Regionen inför omfattande investeringar i den kvarvarande delen av tioårsperioden. Revisorerna delar regionens bedömning av att det kommer att krävas restriktivitet gällande tillkommande investeringar under resterande del av egenfinansieringsperioden för att uppnå det finansiella målet.

Revisorernas bedömning är att redovisningen av systemmätetalen är tydlig och strukturerad. Information finns om fastställd målnivå, måluppfyllelse, förändring i jämförelse med de två föregående åren samt gränsvärden för olika målnivåer. Revisorerna anser att det är positivt att regionen gör en bedömning av måluppfyllelse för de utgångspunkter som ligger till grund för regionens styrmodell. Det är dock svårt att se koppling mellan utgångspunkterna och de

strategiska målen, framgångsfaktorerna och systemmätetalen. Detta gör också att det är svårt att utläsa måluppfyllelsen per nämnd.

Revisorernas bedömning är att transparensen och tydligheten i styrmodellen har utvecklats och det framgår att åtgärdsplaner ska tas fram vid behov. Dock innehåller inte årsredovisningen åtgärdsplaner för samtliga mål som inte når måluppfyllelse.

Revisorerna delar regionstyrelsens bedömning om att god hushållning uppnås år 2017.

Revisorerna konstaterar att 47 % av systemmätetalen är fullt uppfyllda. Detta är något sämre jämfört med föregående år då 52 % av systemmätetalen var uppfyllda. Även andelen systemmätetal som inte är uppfyllda visar en viss negativ utveckling. Fler systemmätetal har utvecklats positivt än negativt, jämfört med 2016.

Regionen redovisar ett resultat, som totalt sett överstiger budget. Målen om att nettokostnaderna per verksamhetsområde inte ska överstiga budget, uppnås däremot inte inom den specialiserade somatiska vården, trafik och infrastruktur eller kultur.

Revisorerna rekommenderar Region Jönköpings län att:

- att fortsätta utveckla redovisningen av måluppfyllelse för att tydliggöra hur bedömning av måluppfyllelse av strategiska mål, framgångsfaktorer och systemmätetal påverkar utgångspunkterna.
- upprätta handlingsplaner med konkreta åtgärder för alla de systemmätetal som inte når måluppfyllelse.

Revisorerna önskar svar på vilka åtgärder regionstyrelsen och berörda nämnder avser vidta med anledning av revisorernas rekommendation och de resultat som redovisas i granskningen.

Revisorerna avser även att följa upp resultatet av granskningen i samband med träffar med nämnderna under granskningsåret 2018.

Granskning av delårsrapport 2017

Regionens revisorer har, med hjälp av sakkunnigt biträde, granskat regionens delårsrapport 2017:2. Resultatet av granskningen framgår av bifogad granskningsrapport, som härmed överlämnas till regionstyrelsen.

Granskningen av delårsrapporten är översiktlig och inriktad på att ge ett underlag för bedömningen av om resultatet i delårsrapporten är förenligt med de mål som regionfullmäktige beslutat om. Syftet är även att bedöma om delårsrapporten

överensstämmer med anvisningarna i lagen om kommunal redovisning och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning.

Utifrån granskningens resultat gör revisorerna nedanstående bedömningar:

Delårsrapporten ger i allt väsentligt en rättvisande bild av Regionens ekonomiska resultat och ställning, utifrån de principer som tillämpas i Region Jönköpings län.

I likhet med tidigare granskningar av delårsrapport och årsredovisning konstaterar revisorerna att lagkravet avseende blandmodellen för redovisning av pensionsavsättningarna inte uppfylls i delårsrapporten men ingår i prognosen.

Finansiellt mål

Det finansiella målet är att investeringar ska egenfinansieras över en tioårsperiod. Den nuvarande tioårsperioden är 2015-2025. Målet är uppfyllt per 31 augusti 2017. Utifrån prognosen blir egenfinansieringsgraden för investeringar 85 % för 2017. Detta innebär att måluppfyllelsen för det enskilda räkenskapsåret 2017 inte beräknas uppnås. Omfattande investeringar pågår och kommer att fortsätta under en stor del av denna tioårsperiod vilket kommer att kräva stora överskott om målet om egenfinansiering ska kunna nås för innevarande tioårsperiod.

Verksamhetsmål

Det är en större andel av systemmätetalen som inte når måluppfyllelsen i jämförelse med samma period föregående år. De systemmätetal som inte når måluppfyllelse är främst hänförliga folkhälsa och sjukvård där nio av sjutton systemmätetal som mäts i delårsrapporten inte når måluppfyllelsen. Enligt prognosen i delårsrapporten kommer målen om nollresultat inte nås avseende folkhälsa och sjukvård samt länstrafiken.

Måluppfyllelsen som redovisas i delårsrapporten för övriga verksamhetsmål är till övervägande del förenlig med målen fullmäktige fastställt i budgeten för 2017.

Revisorerna rekommenderar Region Jönköpings län att:

- att fortsätta vidta åtgärder för att anpassa verksamheten till de ekonomiska ramarna för att uppnå målet att nettokostnaden inte ska överstiga budget.

Revisorerna vill ha en redogörelse över:

- vilka åtgärder som Region Jönköpings län avser vidta för att säkerställa att det finansiella målet över en tioårsperiod nås
- vilka övriga åtgärder som Region Jönköpings län vidtagit, eller planerar genomföra, för att nettokostnaderna för verksamhetsområdena ska anpassas till de ekonomiska ramarna.
- vilka åtgärder Region Jönköpings län avser vidta för att nå en högre måluppfyllelse avseende verksamhetsmålen.

Granskning av rätt använd kompetens

Syftet med granskningen är att ge revisorerna underlag för att bedöma om regionstyrelsen och nämnden för folkhälsa och sjukvård styr och följer upp arbetet med att utveckla arbetssätt och kompetensanvändning så att önskade effekter uppnås.

Revisorernas övergripande bedömning är att nämnden för folkhälsa och sjukvård och regionstyrelsen inte i tillräcklig utsträckning utövat en styrning för att säkerställa ett framgångsrikt utvecklingsarbete utifrån konceptet rätt använd kompetens (RAK). Regionfullmäktige har i flerårsplanen tydligt angett en hög ambitionsnivå för RAK för att därigenom bland annat möta nuvarande och förmodat kommande rekryteringsutmaningar. Revisorernas bedömning är att nämnden för folkhälsa och sjukvård och regionstyrelsen inte har tagit initiativ till att formulera målsättningar och handlingsplaner för att detta arbete ska ge resultat.

Skälen för bedömningen är följande:

- Arbetet har pågått under lång tid utan att sammanhållna aktiviteter genomförts. Pilotprojekten har dock genomförts på ett ambitiöst sätt och med ett bra stöd till pilotenheterna där resultat har dokumenterats. Vad som ska ske efter pilotenheternas resultat är däremot oklart.
- RAK-arbetet bedöms vara strategilöst. Granskningen visar att RAK är ett koncept som är känt i verksamheten men det finns ingen uttalad strategi eller handlingsplan. Därmed är det upp till verksamhetschefer att prioritera vilka åtgärder som ska genomföras för att bättre utnyttja befintlig kompetens.
- Det saknas ett tydligt ställningstagande från högre ledningsnivåer avseende vårdnära servicetjänster. Effekten på kompetensförsörjning, arbetsmiljö, ekonomi och vårdkvalitet blir därmed bristfällig.
- Det finns ingen strategi för hur kompetensöverföringen ska kunna ske ekonomiskt hållbart på lång sikt.
- Regionstyrelsen och nämnden för folkhälsa och sjukvård håller sig inte informerade i tillräcklig grad och har inte strukturerat projektet för att enkelt kunna följa upp.

Det bör framhållas att det i enskilda fall och inom vissa verksamheter har skett och pågår mycket lyckade utvecklingsåtgärder i RAK:s anda. Urologen är ett bra exempel som framkommit i denna granskning. Även översynen av arbetsfördelningen mellan sjuksköterskor och undersköterskor inom vårdområde kirurgi är ett bra exempel på RAK-åtgärder.

Revisorerna rekommenderar Region Jönköpings län att:

- tillse att en tydligare och mer aktivitetsbaserad handlingsplan tas fram för att fastställa regionens strategi när det gäller RAK.
- definiera vilka områden inom RAK som kräver övergripande och sammanhållna åtgärder och ställningstaganden för att få effekt.
- tillse att en plan för uppföljning som når till nämnden upprättas och att det definieras målsättningar som är möjliga att följa upp.
- definiera vilket stöd som verksamheterna behöver för att kunna bryta traditionella mönster i hur arbetet fördelas, det kan röra sig om ekonomi och stödjande kompetens.

Granskning av kollektivtrafiken

Syftet med granskningen är att ge revisorerna underlag att bedöma om nämnden för trafik, infrastruktur och miljö vidtar tillräckliga åtgärder för att säkerställa att målet om en självfinansieringsgrad om 50 % nås.

Kostnaderna för kollektivtrafik har ökat kraftigt under de senaste åren. Detta gäller framför allt kostnaderna för tågtrafik. Region Jönköpings län har ett mål för självfinansieringsgrad för länstrafiken som uppgår till 40 % för 2017 och ett långsiktigt mål på 50 % till 2025. För 2016 var självfinansieringsgraden 36,3 % jämfört med målet uppgående till 40 %. För att nå målet är det av stor vikt att arbeta både med kostnader och intäkter.

Revisorernas övergripande bedömning är att nämnden för trafik, infrastruktur och miljö inte vidtar tillräckliga åtgärder för att säkerställa att målet om en självfinansieringsgrad om 50 % nås.

Nämnden känner till utmaningarna och vad som krävs för att långsiktigt nå målet. Nämnden har identifierat de faktorer som i störst utsträckning påverkar självfinansieringsgraden samt vilka risker som föreligger för att målet inte ska kunna nås. Dessa faktorer är att höja biljettpriserna och att lägga ner linjer, alternativt reducera trafiken på de linjer som inte bär sig ekonomiskt. I motsats till detta har nämnden infört ungdomskort till ett subventionerat pris och diskuterar även införandet av ett liknande seniorekort.

Införandet av ungdomskortet har gjorts för att locka fler resenärer och för att nå resandemålet. Initiativet bidrar dock inte till att nå målet om självfinansieringsgrad. Viktigt att notera är dock att nämnden i juni 2016 föreslog höjningar av biljettpriserna men att detta inte antogs av fullmäktige, som är den instans som slutligen beslutar om prishöjningar.

Revisorernas bedömning är att nämnden framför allt strävar efter att nå målet om resandeökning, vilket sker på bekostnad av målet om självfinansieringsgrad.

Revisorerna bedömer att nämnden förlitar sig på de fördröjningseffekter som finns i samband med utökad trafik. Det konstateras att det tar 3-4 år innan resenärer fullt ut har upptäckt en ny linje och reser med den kontinuerligt. Detta betyder att det tar ett antal år innan en ny linje genererar intäkter, alternativt innan det kan

konstateras att linjen inte bär sig ekonomiskt. Revisorernas bedömning är att nämnden i för stor utsträckning förlitar sig på att de linjer som finns inom några år kommer att börja generera större intäkter och på så vis kommer att bidra till ökad självfinansiering.

Revisorerna rekommenderar Region Jönköpings län att:

- se över de övergripande målen för nämnden för trafik, infrastruktur och miljö och säkerställa att målkonflikter inte föreligger
- besluta om en strategi för hur det långsiktiga målet om självfinansieringsgrad ska kunna nås
- ta fram en åtgärdsplan för att nå budget i balans.

Granskning av E-hälsa del 1- invånartjänster

Syftet med granskningen är att ge revisorerna underlag för att bedöma om nämnden för folkhälsa och sjukvård styr och följer upp arbetet och utvecklingen av regionens e-hälsoarbete så att det bedrivs på ett ändamålsenligt- och ekonomiskt tillfredställande sätt.

I mars 2016 antog regeringen och SKL en ny vision för e-hälsa som berör hälso- och sjukvården och socialtjänstens olika delar. Syftet är att uppnå en god och jämlik hälsa och välfärd.

I revisorernas riskanalys för 2017 görs bedömningen att effektiviteten kan påverkas negativt om inte regionen utvecklar välfungerande e-hälsolösningar. Granskningen av e-hälsa är uppdelad i två separata granskningar, denna första del behandlar invånartjänster.

Revisorernas sammanfattande bedömning är att det i flera aspekter finns ett väl fungerande arbete med invånartjänster, dock behöver styrning och uppföljning stärkas.

Revisorerna bedömer vidare att styrningen bör tydliggöras avseende processen för invånartjänster för att säkerställa en effektiv och enhetlig hantering av inspel som initierats från verksamheten. Regionledningen är medveten om otydligheterna och det pågår en översyn av processen avseende e-hälsa.

Revisorerna rekommenderar Region Jönköpings län att:

- tydliggöra roller och ansvarsfördelning avseende beredning och beslut om invånartjänster för att säkerställa en effektiv hantering av inspel från verksamheterna
- säkerställa att genomförda riskanalyser avseende invånartjänster inkluderar verksamhetsrisker
- stärka uppföljningen av effekter av införda invånartjänster för att möjliggöra utvärdering utifrån uppsatta mål och avsatta resurser

Granskning av E-hälsa del 2 - vårdtjänster

Syftet med granskningen är att ge revisorerna underlag för att bedöma om nämnden för folkhälsa och sjukvård styr och följer upp arbetet och utvecklingen av regionens e-hälsoarbete så att det bedrivs på ett ändamålsenligt- och ekonomiskt tillfredställande sätt.

I mars 2016 antog regeringen och SKL en ny vision för e-hälsa som berör hälso- och sjukvården och socialtjänstens olika delar. Syftet är att uppnå en god och jämlik hälsa och välfärd.

I revisorernas riskanalys för 2017 görs bedömningen att effektiviteten kan påverkas negativt om inte regionen utvecklar välfungerande e-hälsolösningar. Granskningen av e-hälsa är uppdelad i två separata granskningar, denna första del behandlar invånartjänster.

Revisorernas sammanfattande bedömning är att det i flera aspekter finns ett väl fungerande arbete med vårdtjänster och interna IT-stöd. Nämnden för folkhälsa och sjukvård samt regionsstyrelsen bör dock stärka styrning, uppföljning och kontroll av utvecklingsarbetet för att kunna bedöma om önskade effekter uppnås.

Revisorerna rekommenderar Region Jönköpings län att:

- tydliggöra roller och ansvarsfördelning avseende beredning och beslut om vårdtjänster för att säkerställa en effektiv hantering av inspel från verksamheterna
- säkerställa att genomförda riskanalyser avseende vårdtjänster inkluderar verksamhetsrisker
- stärka uppföljningen av effekter av införda vårdtjänster för att möjliggöra utvärdering utifrån uppsatta mål och avsatta resurser

Granskning av chefsförsörjning

Syftet med granskningen är att ge revisorerna underlag för att bedöma om styrelse och nämnder säkerställt en ändamålsenlig chefsförsörjningsprocess som kontinuerligt och långsiktigt täcker verksamheternas behov av chefer.

Regionen Jönköpings län har drygt 500 chefer på olika nivåer. Kompetenta chefer med goda förutsättningar är centralt för verksamhetens effektivitet och kvalitet. I regionens målsättningar har även chefskapet en viktig funktion för att utveckling bedrivs kontinuerligt. Regionrevisionen har i sin riskanalys identifierat risken att regionen inte kan attrahera chefer med adekvat kompetens och i tillräcklig omfattning.

Revisorernas sammanfattande bedömning är att Region Jönköpings län arbetar aktivt med många delar i chefsförsörjningsprocessen. Det finns dock delar som

kan utvecklas och stärkas. Bland annat saknas en dokumenterad handlingsplan för hur Region Jönköpings län ska möta framtida rekryteringsbehov av chefer.

Revisorerna rekommenderar Region Jönköpings län att:

- ta fram en strategi och handlingsplan som tydliggör chefsförsörjningsprocessen
- arbeta systematiskt med kartläggning och analys av befintlig chefskompetens och framtida chefsbehov
- säkerställa att chefer genomgår ledarskapsutbildningar som erbjuds
- överväga metod för att hämta in chefers upplevelser av förutsättningar för deras chefskap
- säkerställa att chefer har ett tillräckligt administrativt stöd.

Granskning av investeringar

Syftet med granskningen är att bedöma intern kontroll i Region Jönköpings läns investeringsredovisning.

Investeringsprocessen är en central process för att säkerställa att de resurser som Region Jönköpings län har till sitt förfogande används effektivt och ändamålsenligt. För att kunna fatta rätt beslut om investeringar behövs det tydliga beslutsvägar och väl underbyggda beslutsunderlag som visar samtliga kostnader på både lång och kort sikt. Regionens revisorer har i sin riskanalys konstaterat att investeringsprocessen och redovisningsfrågor kopplade till denna process är ett riskområde.

Revisorerna bedömer att det finns delar i nuvarande investeringsprocess som fungerar bra. I den utredning som RJL själv har initierat framkommer dock ett antal brister gällande bl.a. bristande samordning av investeringsprojekt och ansvarsfördelning mellan verksamhetsområdena och de olika politiska organen. Revisorernas bedömning är att de åtgärder som planeras i utredningen kommer att förstärka investeringsprocessen. Dessutom finns bland annat brister avseende samordning samt manuella uppföljningar av anläggningsregistret.

Revisorerna rekommenderar Region Jönköpings län att:

- i enlighet med den utredning som RJL själva genomfört tydliggöra nämndernas roll i investeringsprocessen, formalisera rutinerna för hur avvikelser mot budget ska hanteras och införa en samordnad investeringsprocess
- minska de manuella rutinerna vid uppföljning av projekt
- utveckla rutiner för komponentavskrivning för att kunna utvärdera och vid behov förändra avskrivningstider.

- bedöma om det finns behov av att systematiskt följa upp äldre preliminärbokade anläggningstillgångar i anläggningsregistret, samt bedöma nedskrivningsbehov av tillgångar.
- utreda om det finns anledning att dela upp andra tillgångar än byggnader i komponenter för att bättre spegla tillgångens livslängd.
- se över hur egen tid ska redovisas i investeringsprojekten för att säkerställa att all egen tid hanteras på samma sätt oavsett i vilken verksamhet investeringen genomförs.

Granskning av IT-säkerhet

Syftet med granskningen är att ge revisorerna underlag för att bedöma om IT-säkerheten inom kritiska områden i Cosmic, samt dess integration till Diver adresseras på ett ändamålsenligt sätt.

Region Jönköpings län använder ett stort antal IT-stöd för verksamheten. Ett centralt stöd är publiceringsverktyget Diver som används för verksamhetsdata, ekonomi och personal. Systemet är centralt för verksamhetens fungerande och dess ledning. Informationen i Diver hämtas från systemet Cosmic som omfattar tjänster inom patientadministration och kliniskt vårdstöd. Revisorerna har i sin riskanalys identifierat ovan system som kritiska och har därför genomfört en granskning av hur systemens säkerhet och kvalitet säkerställs.

Revisorernas sammanfattande bedömning är att IT- och informationssäkerhetsarbetet inom kritiska områden i vårdinformationssystemet Cosmic, samt dess integration till rapportverktyget Diver, i allt väsentligt är fungerande.

Revisorerna bedömer dock att det finns brister. De mest väsentliga rekommendationerna presenteras nedan, det finns även fler rekommendationer i den fullständiga rapporten.

Revisorerna rekommenderar Region Jönköpings län att:

- implementera riktlinjer för borttagande av användare som möjliggör att behörigheter tas bort snarast efter avslutad anställning
- införa en process för periodisk genomgång av behörigheter och privilegierade användare i Cosmic
- prioritera arbetet med att implementera en automatisk kontroll av loggar
- prioritera arbetet med att segmentera serveradministratörers behörigheter.

Granskning av styrelsens uppsiktsplikt

Syftet är att granska om regionstyrelsen har en tillräcklig och ändamålsenlig uppsikt över nämnder och bolag, i enlighet med kommunallagens intentioner och krav.

Kommunallagen anger tydligt att styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens eller landstingets angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet samt ha uppsikt över verksamhet som bedrivs i sådana företag som avses i 3 kap. 16 a -18 b §§. Uppsikten är ett medel för att regionstyrelsen på ett effektivt sätt ska kunna leda och samordna hela verksamheten. Ett övergripande syfte är att övervaka att nämndernas och bolagens verksamhet bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige bestämt, att lagar och förordningar följs och att medlen används effektivt.

Vad som kännetecknar en god eller tillfredställande uppsikt har samtidigt inte tydliggjorts nämnvärt i nuvarande kommunallags förarbeten eller i kommentarerna till kommunallagen. Styrelsen har en speciell ställning genom att lagstiftaren förutsätter att den har en ledande och samordnande roll. För att kunna leda och samordna måste styrelsen därför skaffa sig en överblick över hela den kommunala verksamheten. En avgörande fråga för en effektiv uppsikt är vad den ska inriktas mot och hur den fortlöpande ska genomföras.

Revisorernas sammanfattande bedömning är att regionstyrelsen inte utövar en tillräcklig och ändamålsenlig uppsiktsplikt över nämnder och bolag. En betydande del av den uppsikt som utövas av regionstyrelsen sker inom ramen för den ordinarie styrprocessen för planering, genomförande och uppföljning. Revisorernas bedömning är att den information och uppföljning kring nämndernas ekonomi och måluppfyllelse som erhålls inom denna process är viktiga delar i uppsikten.

Revisorernas bedömning är att uppsikten bör genomföras på ett mer proaktivt sätt och inte bara baseras på den information som förmedlas i uppföljningsprocessen.

Revisorerna rekommenderar Region Jönköpings län att:

- definiera uppsiktens innebörd och innehåll både gällande nämnder och bolag.
- fastställa en strategi för utövandet av uppsiktsplikten samt att den bör omfatta följande delar:
  - Vad uppsikten ska inriktas mot och hur den ska genomföras.
  - Vilken information som behövs från verksamheterna för att styrelsen ska kunna fullgöra sin uppsiktsplikt.
  - Hur informationen ska samlas in och när den ska redovisas för regionstyrelsen.
  - Hur återrapportering ska ske till regionfullmäktige.

- säkerställa att i årliga beslut ta ställning till om den verksamhet som bolagen bedrivit har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Detta krav på förstärkt uppsiktsplikt av bolagen framgår både av kommunallagen samt regionstyrelsens reglemente.
- säkerställa att bolagsordningarna för de delägda bolagen uppfyller kraven enligt kommunallagen (3 kap. 17-18 §§).
- säkerställa att ägardirektiven är fastställda på bolagsstämman och att de efterlevs fullt ut. Det är viktigt att regionen, som delägare, erhåller den information som fastställts i ägardirektivet för att kunna genomföra sin uppsiktsplikt.
- säkerställa att regionens delägda bolag översänder årsredovisning och delårsrapport till regionstyrelsen enligt fastställda ägardirektiv. Idag skickas dessa enbart till ekonomiavdelningen och i regionens årsredovisning presenteras bolagens verksamhet enbart genom ett antal nyckeltal (bl.a. resultat, ägarandel, soliditet m.fl.).
- säkerställa att Region Jönköpings län får ta del av dylik bolagsstyrningsrapport som TvNo Textilservice AB tar fram till Region Östergötland. Dessutom bör Region Jönköpings län överväga om bolagsstyrningsrapporter bör tas fram för samtliga delägda bolag som en del i uppsiktsplikten.
- rapportering av utförda kontrollmoment i enlighet med fastställd internkontrollplan bör ske löpande till regionstyrelsen.
- säkerställa att regionstyrelsen årligen informerar fullmäktige om organisationens samlade arbete med intern kontroll i enlighet med gällande reglemente för intern styrning och kontroll.

Granskning av regionens arbete med att förskjuta vård

Syftet med granskningen är att ge revisorerna underlag för att bedöma om nämnden för folkhälsa och sjukvård styr och följer upp uppdraget att minska andelen specialistvård och heldygnsvård i tillräcklig omfattning till förmån för mer öppenvård och primärvård.

I regionens budget med verksamhetsplan 2017 beskrivs målsättningen att arbetet ska fortsätta med att gå från heldygnsvård till öppenvård och att gå ifrån specialiserad vård till primärvård. Konkret innebär det att antalet vårddyggn på sjukhus ska minska och att patienter i högre grad ska behandlas inom primärvården istället för vid specialisterheter vid sjukhusen. I budgeten beskrivs under rubriken Kraftsamling att regionen ska *”stärka och förnya verksamheten för att nå bättre folkhälsa och bättre vård till lägre kostnader”*.

Revisorerna har i sin riskanalys identifierat denna förändring som central och har därför initierat en granskning av nämnden för folkhälsa och sjukvårds samt regionstyrelsens styrning och uppföljning av detta uppdrag.

Revisorernas sammantagna bedömning är att det som grund för förändringsprocess finns en välutvecklad och genomarbetad vision och strategiska övervägande som bildar en tydlig och trovärdig kunskapsgrund för en lyckad förändring. Det finns däremot ett behov av att öka tempot och bredden i genomförandet.

Revisorerna bedömer vidare att styrningen och uppföljningen behöver stärkas av den av Regionfullmäktige beslutade handlingsplanen.

Revisorerna rekommenderar Region Jönköpings län att:

- överväga åtgärder för att initiera utvecklingsaktiviteter inom alla verksamheter och identifiera vilka hinder som föreligger för att förändringarna ska få effekter på bred front
- formulera tydligare och uppföljningsbara mål samt uppföljning kopplade till dessa
- systematisera uppföljning från regionstyrelsen och nämnden för folkhälsa och sjukvård inom området.

Förstudie av läkemedelshanteringen

Förstudien syftar till att ge revisorerna en kartläggning av hur regionens arbete med läkemedelsfrågor bedrivs för att förebygga patientrisker och för att kostnadskontroll ska kunna ske. Förstudien ska ge underlag för ett ställningstagande till om en fördjupad granskning ska genomföras 2018.

Vår förstudie kring regionens arbete med läkemedelsfrågor visar att styrningen av läkemedelsfrågor tar sin utgångspunkt i socialstyrelsens gällande föreskrifter och att det pågår ett arbete med att anpassa arbetssätt, riktlinjer, rutiner och annat stödmaterial till den nya föreskriften som började gälla den 1 januari 2018. Det finns en organisation kring läkemedel som ska fungera som ett stöd för berörda verksamheter.

Förankring av beslut sker genom verksamhetsområdenas representanter i läkemedelskommittén och sedan har varje verksamhetsområde en ansvarig person som för vidare informationen till kliniker/enheter. Uppföljning sker inte med någon viss systematik till regionstyrelse och nämnden för folkhälsa och sjukvård.

Användningen och förskrivningen av läkemedel spelar en central roll i behandlingen av patienter inom hälso- och sjukvården. Det är den mest använda formen av behandling och är för många en livsnödvändighet. Med hänsyn till konsekvenserna av utebliven medicinering, felmedicinering eller otillräcklig

dosering är det av yttersta vikt att det finns en fullgod styrning inom regionen vad avser läkemedelsförskrivning och hantering.

Regionens revisorer bedömer att det i nuläget inte finns skäl att göra en fördjupad granskning avseende regionens läkemedelshantering.

Uppföljning av granskningar

Som ett led i revisorernas arbete görs med jämna mellanrum uppföljningar av vilka åtgärder som vidtagits efter genomförda granskningar.

Syftet med denna uppföljande granskning är att följa upp åtgärder och utveckling efter två granskningar som genomfördes år 2013 och 2015. Följande granskningar är aktuella för uppföljning:

- Granskning av bisysslor (2013)
- Granskning av finansverksamheten (2015)

Revisorerna bedömer att regionen aktivt har arbetat med flera av de rekommendationer som förts fram i de ursprungliga rapporterna.

Avseende uppföljning av bisysslor bedömer revisorerna att revidering av policyn och dess kompletterade dokument har medfört ett förtydligande av bisysslor avseende vårdval inom specialiserad vård och inom läkemedelsområdet.

Avseende uppföljning av finansverksamheten bedömer revisorerna att den interna kontrollen har stärkts bland annat genom uppdatering av finanspolicyn, komplettering av attestrutiner och framtagandet av processbeskrivningar.

Revisorerna rekommenderar Region Jönköpings län att:

- säkerställa följsamhet till regionens riktlinjer avseende bisysslor
- införa rutiner för återrapportering till nämnderna gällande bisysslor
- ta fram en sammanställning av förekomst av bisyssla och antal förbud av bisyssla inom varje verksamhetsområde.

Granskning av Samverkansnämnden för sydöstra sjukvårdsregionen

I vårt uppdrag ingår att tillsammans med revisorerna i Region Östergötland och Landstinget Kalmar län granska den gemensamma Samverkansnämnden för sydöstra sjukvårdsregionen och underställa regionfullmäktige ett underlag för att pröva frågan om ansvarsfrihet.

Vi har tillsammans med ovan nämnda revisorer granskat nämndens handlingar, protokoll, delårsrapport och årsredovisning. Vi har även haft en träff med Samverkansnämnden samt en träff med samverkansnämndens presidium.

Lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser – översiktlig granskning

Enligt Lag (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. (transparenslagen) ska landstingets revisorer för varje räkenskapsår översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i denna lag samt upprätta en rapport över granskningen.

Lagens intention är att säkerställa tillgången till ekonomisk information för att motverka konkurrensbegränsningar.

Regionstyrelsen ansvarar för att denna redovisningskyldighet fullgörs.

Revisorerna ansvarar för att översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i lagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Föreskrifter om hur redovisningen ska fullgöras har inte meddelats.

Landstinget har prövat vilka områden som skulle kunna kräva en redovisning i enlighet med transparenslagen. Områdena är tandvård, kollektivtrafik och vårdval. Resultatet av prövningen innebär att planeringsdelegationen 2013-05-28 beslutat att enligt lag om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. inte upprätta en särskild redovisning.

Motiveringen till beslutet är att kollektivtrafiken är upphandlad i enlighet med LOU och vårdvalet infört enligt LOV, varför ingen uppgiftsplikt föreligger enligt transparenslagen. Vuxentandvårdens omsättning kvalificerar inte landstinget för upprättande av en redovisning enligt transparenslagen.

Revisorerna konstaterar att regionens förutsättningar vad gäller krav på denna redovisning inte ändrats sedan dåvarande landstinget prövade frågan.

Utifrån vår övergripande granskning, med reservation för de osäkerheter som råder om tillämpningen av lagen, bedömer vi att regionen har fullgjort sin skyldighet i enlighet med lagen.

Granskningens inriktning

Vi har utfört vår granskning enligt kommunallagen, god revisionsred i kommunal verksamhet samt fastställt revisionsreglemente. Granskningen har haft sin utgångspunkt i utförd riskanalys där riskområden har identifierats och värderats. Arbetet med riskanalys har dokumenterats i en revisionsplan.

Våra granskningsrapporter finns tillgängliga för allmänheten på Region Jönköpings läns hemsida.

